

2 skyrius. TBK aspektai

Rekomenduojama trukmė: 7 valandos

Aprašas: šiame skyriuje pristatomi TBK aspektai: pažinimo, emocinis ir elgesio. Čia jie ne tik išsamiai aprašomi, bet ir suteikiamos galimybės mokytojams ir besimokantiems palyginti ir sugretinti juos su ankstesniame skyriuje aprašytais TBK elementais.

Metodai: kiekvienai temai rekomenduojama naudoti įvairius metodus ir priemones. Pradėkite nuo apšilimui skirtos užduoties (citasos ar klausimai diskusijai), padėsiančios pristatyti temos kontekstą ir patikrinti jau turimas besimokančių žinias apie tą konkrečią temą. Pagrindinis turinys pateikiamas tekstu, diagramomis ir iliustracijomis. Rekomenduojame klausimus pagrindinio turinio dalių supratimui įtvirtinti ir refleksijai. Toliau pateikiami ir klausimai diskusijai. Kiekvienos temos pabaigoje yra nuorodų į papildomą medžiagą, šaltinius, vaizdo įrašus. Jie galėtų būti naudojami atsižvelgiant į suaugusiųjų švietėjų poreikius. Pateikti ištekliai yra tik rekomendacija. Andragogai raginami papildyti šią medžiagą savais šaltiniais ir papildoma informacija.

Skyriaus pabaigoje besimokantieji gali atsakyti į įsivertinimui skirtus klausimus, kad apmąstytytų pažangą ir geriau suprastų dalyko medžiagą.

Kognityvinis TBK aspektas

▣ Apšilimas

Perskaitykite šias citatas apie pažinimą ir pagalvokite, ką jos reiškia. Ar sutinkate su kuria nors jų?

„Pažinimas keičia žinantįjį taip, kad jis harmoningai prisitaikytų prie įgytų žinių.“ – Ludwik Fleck

„Emocijos nėra pažinimo įrankiai. Jos neapasako nieko apie tikrovės prigimtį.“
– Ayn Rand

▣ Mokomės

TBK aspektai

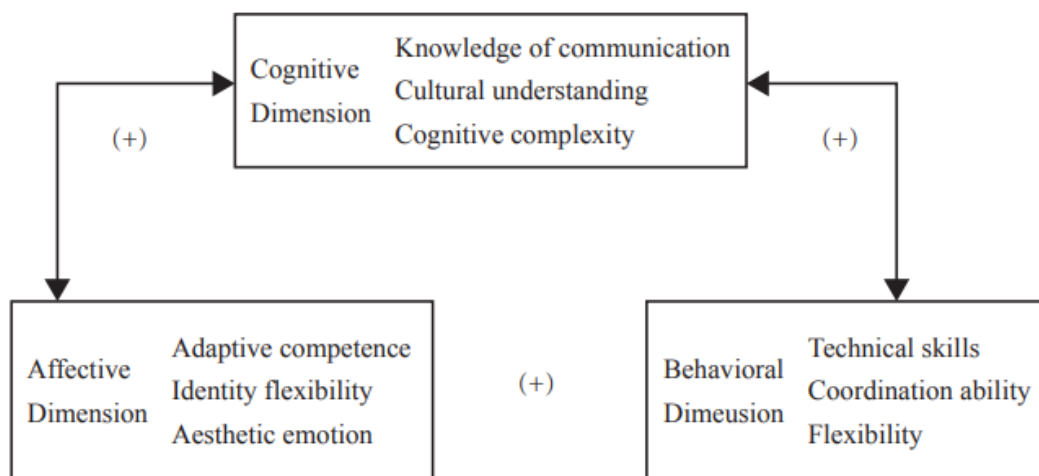
Pirmame skyriuje tarpkultūrinio bendravimo kompetenciją apibrėžėme kaip tris požymius: žinias, įgūdžius ir nuostatas. Pasak Chen ir Starostos (1999), tarpkultūrinio bendravimo kompetencija yra „gebėjimas efektyviai ir tinkamai bendrauti, derantis dėl vienas kito kultūrinės tapatybės ar tapatybės kultūriškai įvairioje aplinkoje“. Jie išvardija tris pagrindinius tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos komponentus: **tarpkultūrinis jautrumas** (emocinis procesas), **tarpkultūrinis sąmoningumas** (pažinimo procesas) ir **tarpkultūrinis išmanymas** (elgesio procesas), apibrėžiami kaip verbaliniai ir neverbaliniai įgūdžiai, reikalingi veiksmingam tarpkultūriniam bendravimui. Kim ir Rubenas (1992) pasisako už „tarpkultūrinės transformacijos“ sąvoką, kurią jie apibrėžia kaip „individų kaitos procesą, einantį už savos kultūros **pažinimo, emocijų ir elgesio** ribų“.

Daugiau informacijos:

- [Crossing the Cultural Boundaries: Developing Intercultural Competence of Prospective Teachers of English \(ijsrp.org\)](http://ijsrp.org)
- Chen, G.M., & Starosta, W.J. (1999). [A review of the concept of intercultural awareness. Human Communication, 2, 27-54.](#)

Kim sudaryta tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos sistema

Yun Kim, tarpkultūrinės komunikacijos ekspertė, pristatė naują teorinę tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos sistemą, apimančią antropologijos, socialinės psichologijos, kalbotyros ir sociologijos sritis. Pagal jos sukurtą struktūrą, tarpkultūrinio bendravimo kompetencija susideda iš trijų elementų: pažinimo, emocijų ir elgesio.

Šaltinis: <https://core.ac.uk/download/pdf/236298619.pdf>

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kuo ši sistema skiriasi nuo anksčiau apibrėžtų TBK sudedamųjų dalių: žinių, įgūdžių ir nuostatų?

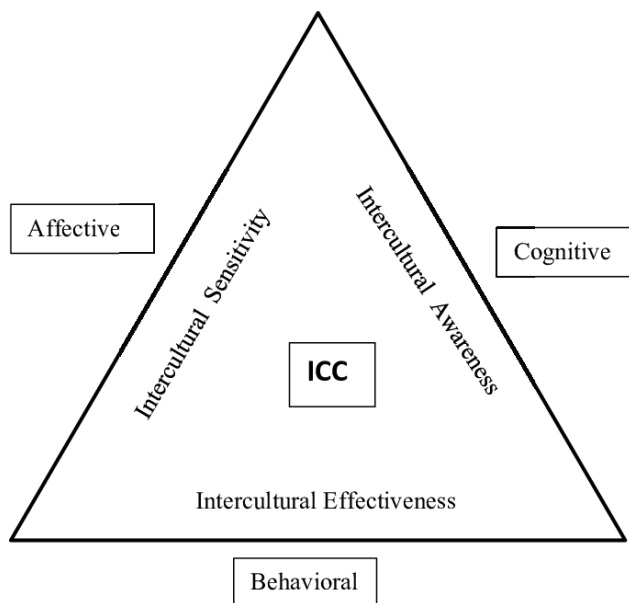
Kas yra pažinimas?

Pažinimo aspektas Kim sistemoje yra konkrečios kultūros ir kalbos žinios. Kalbos žinios apima ne tik lingvistinius dalykus (fonetiką, sintaksę ir leksiką), bet ir kasdienį pragmatinį kalbos vartojimą. Kalbos žinias sudaro kalbinis komponentas (gramatinės formos), sociolingvistinis komponentas (tinkamas stilius įvairioms situacijoms) ir

pragmatinis komponentas (pragmatikos taisyklės). Kultūros pažinimas yra konkrečios kultūros istorijos, papročių, įsitikinimų ir vertybių pažinimas bei supratimas.

Kognityvinis aspektas reiškia tarpkultūrinį sąmoningumą arba kito asmens kultūros normų supratimą. Tai būdas sužinoti apie kitos kultūros žmonių mąstyseną, paremtą idealais ir vertybėmis (Chen, 2014). Kultūros žinios, kritinis kultūrinis supratimas, kultūrinė integracija ir tarpkultūrinė perspektyva yra keturi pagrindiniai tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos kognityviniai gebėjimai, padedantys puoselėti tarpkultūriškumą tarpkultūrinėje sąveikoje.

Kultūrinės žinios apima savo ir kitų kultūrų pažinimą. Savo kultūros pažinimas padeda susikurti kontekstą, iš kurio galime matyti savo elgesį ir užmegzti pokalbį su kitais. TBK remiasi mūsų pačių kultūrine patirtimi, kad geriau suprastume kitas kultūras. Kalba, vertybės ir kito žmogaus kultūros istorija yra svarbūs šio kultūrinio mokymosi proceso aspektai. Kultūrinių vertybių ir papročių pažinimas padeda suprasti kitų individų elgsenos modelius, veikimo būdą ir tikslus. Kalbos mokėjimas suteikia gyvybiškai svarbių priemonių bendrauti su kitais, kad sukurtume tarpasmeninius santykius. Kitų kultūrų istorinių žinių įgijimas yra svarbus tarpkultūriškumo vystymuisi (Fantini, 1995). Visa tai padeda mums iššifruoti daug kultūrinuose simboliuose slypinčios subtilios informacijos ir skatina tarpusavio supratimą. Verta pažymėti, kad kultūrinės žinios įprastai yra reliatyvios, todėl jas reikia įgyti iš kelių šaltinių.

Šaltinis: https://www.researchgate.net/figure/A-model-of-intercultural-communication-competence_fig1_339321316

Kritinis kultūrinis sąmoningumas suteikia galimybę apmąstyti savo ir kitų kultūras, jis neleidžia mums priimti kultūrinių skirtumų neatmetant neigiamų aspektų ir leidžia būti labiau įžvalgiems bendraujant. Todėl kritinis kultūrinis sąmoningumas vaidina svarbų vaidmenį plėtojant sveikus tarpkultūrinius santykius, atverdamas patrauklesnes tarpkultūrinės erdvės galimybes, skatinančias sąveikaujančių šalių tarpusavio prisitaikymą ir tarpkultūrinę transformaciją.

Kultūrinė integracija yra bendras rezultatas, sukurtas abipusio mokymosi ir abipusės kritikos metu. Tai leidžia bendrauti su kitų kultūrų žmonėmis ir tuo pat metu išlaikyti savo kultūrinį vientisumą. Tokiu būdu žmonės gali išlaikyti savo požiūrio tašką ir pamatyti kitas perspektyvas (Berry, 2005).

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Ar sakytumėte, kad TBK pažinimo aspektą įvaldyti lengviausia? Kodėl? Kodėl ne?

Daugiau informacijos:

– [HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101](#)

- Kim, Y. Y. (2001). [*Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*](#). SAGE Publications, Inc.
- Fantini, A. E. (1995). *Language, culture and world view: Exploring the nexus*. *International Journal of Intercultural Relations*, 19, 143-153.
- Berry, J. W. (2005). [*Acculturation: Living successfully in two cultures*](#). *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712.

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kokie yra Kim sistemos pažintinio aspekto ir Deardorff žinių elemento panašumai ir skirtumai?
2. Kaip apibūdintumėte kognityvinį TBK aspektą?

▣ Pagalvokite

- Kiek svarbus kognityvinis aspektas įgyjant tarpkultūrinio bendravimo kompetenciją? Kokios būtų pasekmės, jei kas nors nekreiptų dėmesio į šį aspektą?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [*Crossing the Cultural Boundaries: Developing Intercultural Competence of Prospective Teachers of English \(ijsrp.org\)*](#)
- Chen, G.M., & Starosta, W.J. (1999). [*A review of the concept of intercultural awareness*](#). *Human Communication*, 2, 27-54.
- [*HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101*](#)
- Kim, Y. Y. (2001). [*Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*](#). SAGE Publications, Inc.
- Fantini, A. E. (1995). *Language, culture and world view: Exploring the nexus*. *International Journal of Intercultural Relations*, 19, 143-153.
- Berry, J. W. (2005). [*Acculturation: Living successfully in two cultures*](#). *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697–712.

Emocinis TBK aspektas

▣ Apšilimas

Perskaitykite šias citatas apie empatiją ir pagalvokite, ką jos reiškia. Ar sutinkate su kuria nors jų?

„Empatija yra matyti kito akimis,
klausytis kito ausimis ir jausti kito
širdimi.“ – Alfred Adler

„Didesnis gėris pasiekiamas ne tik
pasakius žmonėms, ką jie turi žinoti, bet
ir pripildant juos empatija bei meile.“ –
Abigail Disney

▣ Mokomės

Emocinis Kim modelio aspektas

Pasak Kim (2001), jos sistemos emocinė dimensija reiškia tarpkultūrinio bendravimo motyvaciją ir požiūrį, taip pat rodo pasirengimą priimti tarpkultūrinius iššūkius. Emocinė kompetencija skatina tarpkultūrinį prisitaikymą, kurdama motyvaciją ir emocinį gebėjimą įveikti įvairius tarpkultūrinės sąveikos iššūkius. Tai susiję su tuo, kaip komunikantai valdo savo emocijas, kad palengvintų tarpkultūrinį bendravimą. Emocinis aspektas apima gebėjimą prisitaikyti, tapatybės lankstumą ir estetinę emociją. Empatija yra žmogaus gebėjimas mąstyti ir jaustis taip pat kaip kitas žmogus. Tačiau estetinės emocijos yra gilesnės už gebėjimą įsijausti.

Kas yra emocinis aspektas?

Tai varomoji jėga, skatinanti žmones įgyti žinių ir įgūdžių, siekiant harmoningų santykių su asmenimis iš kitų kultūrų (Chen, 2005). Norint pasiekti tarpkultūrinę harmoniją, reikalingi keturi emociniai komponentai: **atvirumas, savivoka, empatija ir abipusis vertinimas.**

Gebėjimui bendrauti su kitais reikia atviro požiūrio į kultūrinius skirtumus. Žmonės, kurie yra atviri, nori įgyti naujų perspektyvų, puikiai supranta pasaulį, priima realybės įvairovę ir nori išplėsti idėjų spektrą. Jie turi potencialo peržengti egocentrizmą ir etnocentrizmą, sudarydami galimybę kurti tarpkultūriškumo erdvę harmoningam bendravimui su kitų kultūrų žmonėmis (Hermans, 2001).

Anot Brewerio (1991), žmonės performuluoja savęs suvokimą, kad sukurtų labiau įtraukiančią tapatybę. Peržengdami asmeninę ribą užmegzti santykius su kitų kultūrų žmonėmis, jie iš naujo formuoja savivoką, kad sukurtų įtrauktesnę tapatybę. Remiantis tyrimais, žmonės, turintys santykinę savęs sampratą, mano, kad abipusis rūpinimasis ir abipusė sąveika yra raktas į žmogaus išlikimą ir TBK augimą, todėl jie geba geriau prisitaikyti, pagerinti tarpusavio supratimą ir pasiekti tarpkultūrinę harmoniją.

Tarpkultūriškai kompetentingi žmonės turi ugdyti empatiją, kad sukurtų bendrą prasmę ir skatintų tarpusavio supratimą. Empatija, kaip emocinis tarpkultūrinės kompetencijos aspektas, jau seniai pripažinta pagrindine tarpkultūrinio jautrumo dalimi (Chen & Starosta, 2000). Tai būdas įsijausti į kito žmogaus situaciją, kai galvojame taip pat ir jaučiamės taip pat kaip kitas. Empatiški žmonės nėra tokie savanaudiški, jie labiau rūpinasi kitais. Jie gali ugdyti teigiamas emocijas ar jausmus, skatinančius suprasti, svarstyti, vertinti ir net priimti kultūrinius skirtumus.

Žmonės turi ir toliau puoselėti abipusį vertinimą, kad sukurtų darnius tarpkultūrinius santykius. Tarpkultūriniai partneriai turi suprasti šių dviejų grupių papildomumo ir koreliatyvumo vertę, parodyti abipusį dėkingumą. Papildomumo ir koreliacijos esmė atsispindi tada, kai vienas kitą traktuojame kaip garbingą kompanioną, norime atrasti kitų kultūrų lobį ir grožį ir mėgaujamės interaktyviu procesu su kolegomis. Žmonės gali emociškai patvirtinti abiejų šalių kultūrinį tapatumą tik ugdydami abipusį vertinimą, kuris pašalina selektyvų šališkumą kitos grupės atžvilgiu ir sukuria draugišką aplinką, kurioje kultūriškai skirtingi žmonės turi daugiau galimybių mokytis vieni iš kitų ir įgalinti save siekti tarpkultūrinės harmonijos.

Daugiau informacijos:

- [HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101](#)
- Kim, Y. Y. (2001). [Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation](#). SAGE Publications, Inc.
- Chen, G. M. (2005). [A model of global communication competence](#). *China Media Research*, 1, 3-11.
- Hermans, H. J. M. (2001). [The dialogical self: Toward a theory of personal and cultural positioning](#). *Culture & Psychology*, 7, 243-281.
- Brewer, M. (1991). *The social self: On being the same and different at the same time*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475-482.
- Chen, G.M., & Starosta, W.J. (1999). [A review of the concept of intercultural awareness](#). *Human Communication*, 2, 27-54.

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kokie panašumai ir skirtumai tarp Kim sistemos emocinio aspekto ir Deardorff nuostatų elemento?
2. Kaip apibūdintumėte emocinį TBK aspektą?

▣ Pagalvokite

- Kiek svarbus yra emocinis aspektas įgyjant TBK? Kokios būtų pasekmės, jei kas nors nekreiptų dėmesio į šį aspektą?
- Ar esate patyrę savęs suvokimo pasikeitimą tobulindami tarpkultūrio bendravimo kompetenciją?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101](#)
- Kim, Y. Y. (2001). [Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation](#). SAGE Publications, Inc.
- Hermans, H. J. M. (2001). [The dialogical self: Toward a theory of personal and cultural positioning](#). *Culture & Psychology*, 7, 243-281.
- Brewer, M. (1991). *The social self: On being the same and different at the same time*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475-482.
- Chen, G.M., & Starosta, W.J. (1999). [A review of the concept of intercultural awareness](#). *Human Communication*, 2, 27-54.

Vaizdo įrašai:

- [Principles for Success “Be Radically Open-Minded” | Episode 7 - YouTube](#)
- [Are You Open Minded? Three Ways to Break Thinking Patterns | Paul Sloane | TEDxUniversityofBrighton - YouTube](#)

Elgesio TBK aspektas

▣ Apšilimas

Perskaitykite šias citatas apie elgseną ir pagalvokite, ką jos reiškia. Ar sutinkate su kuria nors jų?

„Praktikuodami švelniai ir palaipsniui galime susikaupti ir išmokti visapusiškiau susitvarkyti su tuo, ką darome.“ – Jack Kornfield

„Žinios neturi jokios vertės, nebent jas pritaikysite praktikoje.“ – Anton Chekhov

▣ Mokomės

Kim modelio elgesio aspektas

Kaip matėme ankstesnėje temoje apie TBK žinių komponentą, Kim sukūrė TBK sistemą panašią į Deardorff. Pastarosios sistemoje įgūdžių komponentas šiek tiek panašus į Kim elgesio aspektą.

Pasak Kim (2001), elgesio aspektas glaudžiai susijęs su pažinimo ir emociniu aspektais. Elgesio aspektas reiškia tarpkultūrinio bendravimo veiksmą, įskaitant gebėjimus būti išradingiems ir lankstiems, siekiant pažintinio ir emocinio aspekto. Elgesys grindžiamas pažinimu ir emocijomis. Kim šiuos įgūdžius skirsto į tris tipus: techniniai įgūdžiai (įskaitant kalbos ir darbo įgūdžius), koordinavimo gebėjimas ir lankstumas.

Daugiau informacijos:

- [HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101](#)
- [Kim, Y. Y. \(2001\). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. SAGE Publications, Inc.](#)

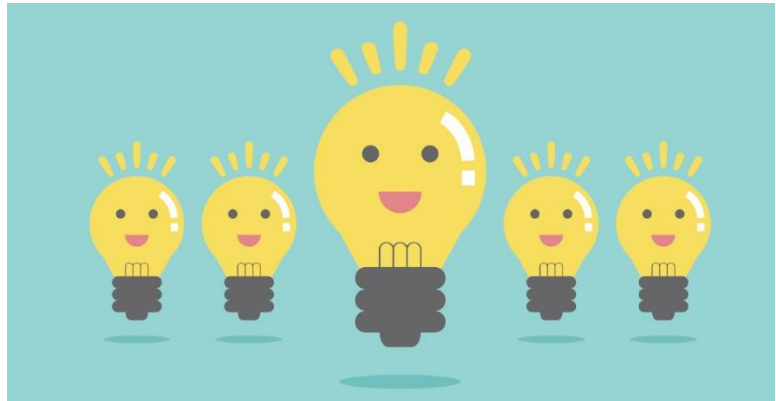
Kas yra elgesio aspektas?

TBK elgesio aspektas yra praktiniai tarpkultūrinio bendravimo įgūdžiai. Tai asmens gebėjimas pritaikyti žinias praktikoje, kad pasiektų tarpkultūrinį efektyvumą. Kad būtų pasiektas harmoningas tarpkultūriškumo diktuojamas santykis, reikalingi keturi pagrindiniai tarpkultūrinio efektyvumo elementai: **sąveikos įgūdžiai, tapatybės derybos, santykio kūrimas ir kūrybinė įtampa**.

Gebėjimas efektyviai ir tinkamai bendrauti tarpkultūrinėje sąveikoje vadinamas sąveikos įgūdžiu. Juo sprendžiamos kalbos, žinios perdavimo ir sąveikos valdymo problemos. Kadangi tarpkultūriškumo kūrimas grindžiamas lygybe, abipuse pagarba ir dalijimusi, kiekviena kultūrų sąveikoje vartojama kalba turėtų turėti vienodas galimybes būti pasirinkta kaip *lingua franca*, o tai reiškia, kad turėtų būti skatinama dvikalbystė ir daugiakalbystė. Bendraudami su skirtingų kultūrų žmonėmis, gimtakaliai turi išmokti prisitaikyti prie nestandartinių kalbinių formų, kurios dažnai atsiranda tarpkultūrinėje sąveikoje, pavyzdžiui, tarpukalbės, pidžino

ir kt., kad pasiektų tarpkultūrinį supratimą. Tarpkultūrinės sąveikos, tiek verbalinės, tiek neverbalinės, kiekiui ir kokybei įtakos turi žinios perdavimo įgūdžiai. Tai apima ne tik prasmingą kalbos apdorojimą ir pateikimą, bet ir pragmatinę bei sociolingvistinę kompetenciją. Neverbalinis žinios perdavimo įgūdžio aspektas dažnai reguliuoja sąveikos ritmą ir atspindi bendraujančiųjų santykio pobūdį. Todėl gebėjimas teisingai perskaityti neverbalines užuominas yra būtina tarpkultūrinės kompetencijos sąlyga (Chen ir Starosta, 1996). Be to, kaip žinios perdavimo įgūdžių tipas, sąveikos valdymas reikalauja gebėjimo tinkamai pradėti, kontroliuoti ir baigti pokalbį. Taigi sąveikos valdymas sukuria patogią aplinką, kurioje dalyviai gali dinamiškai ir konstruktyviai kalbėti apie bendrus interesus.

Asmenys siekia nustatyti, keisti ar kvestionuoti savo ir kitų tapatybes pasitelkdami derybų dėl tapatybės mechanizmą. Kuriant abipusį santykį ir siekiant puoselėti tarpkultūrinę harmoniją, labai svarbu, kad dalyviai apibrėžtų vienas kito vaidmenį sąveikoje ir išsiderėtų abipusiai tinkamą tapatybę. Gebėjimas patvirtinti kito ir savo tapatybę, t. y. išlaikyti pusiausvyrą tarp įtraukties ir atskirties, tampa esminiu tarpkultūriškumo aspektu.

Šaltinis: <https://beaconschoolsupport.co.uk/newsletters/what-you-absolutely-need-to-know-about-behaviour-intervention-groups>

Santykio kūrimas arba harmoningo ir sklandaus santykio tarp individų mezgimo procesas yra labai svarbus kuriant tarpkultūrinius santykius, kuriems dažnai būdinga trintis ir konfliktai. Santykio kūrimo pagrindas yra vienas kito įvaizdžio saugojimas, abipusių lūkesčių suderinimas ir dalijimasis. Siekiant sukurti teigiamą tarpkultūrinį santykį, reikia išlaikyti, išsaugoti ir tobulinti savo ir kitų įvaizdį. Įvaizdžio saugojimas, kaip esminis žmogaus poreikis, yra ritualinis socialinės sąveikos pagrindas, todėl turėtume suderinti savo elgesį su kitų lūkesčiais. Būtent abipusės sąveikos sąlyga prisideda prie darnios tarpkultūrinės partnerystės. Sąveikaujantys asmenys, pasak Burgoono (1993), turi sukurti sąveikos modelį, pasitelkti žinias apie kultūrą, kad galėtų atsižvelgti ir paaiškinti vienas kito elgesį, išvengti lūkesčių pažeidimų ir elgtis taip, kad atspindėtų abipusius lūkesčius, lemiančius bendrumą.

Be to, norint plėtoti darnius tarpkultūrinius santykius, be santykių stiprinimo reikia išlaikyti ir kūrybinę įtampą. Žmonės, patiriantys kūrybinę įtampą, labiau linkę priimti konkuruojančias koncepcijas, todėl jie yra labiau pasirengę ginti savo poziciją ir įsitraukti į diskusijas su kitais. Nors prieštaringos idėjos, kylančios iš kūrybinės įtampos, gali sukurti dilemą, jos taip pat gali padėti sąveikos dalyviams atpažinti dabartinio jų veikimo būdo neveiksmingumą ir paskatinti sugalvoti naują.

Daugiau informacijos:

- Chen, G.M., & Starosta, W.J. (1999). [*A review of the concept of intercultural awareness. Human Communication, 2, 27-54.*](#)
- Burgoon, J. K. (1993). [*Interpersonal expectations, expectancy violations, and emotional communication. Journal of Language and Social Psychology, 13, 30-48.*](#)

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kokie yra Kim sistemos elgsenos aspekto ir Deardorff įgūdžių elemento panašumai ir skirtumai?
2. Kaip apibūdintumėte TBK elgsenos aspektą?

▣ Pagalvokite

- Kiek svarbus elgsenos aspektas įgyjant TBK? Kokios būtų pasekmės, jei kas nors nekreiptų dėmesio į šį aspektą?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [HUANG Yunlong \(2014\). Cross-Cultural Communication, 10\(1\), 97-101](#)
- [Kim, Y. Y. \(2001\). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. SAGE Publications, Inc.](#)
- [Chen, G.M., & Starosta, W.J. \(1999\). *A review of the concept of intercultural awareness*. *Human Communication, 2*, 27-54.](#)
- [Burgoon, J. K. \(1993\). *Interpersonal expectations, expectancy violations, and emotional communication*. *Journal of Language and Social Psychology, 13*, 30-48.](#)

Vaizdo įrašai:

- [Cultural intelligence -- a new way to think about global effectiveness | Jeff Thomas | TEDxSpokane - YouTube](#)

▣ Klausimai įsivertinti

1. Kokius tris dalykus išmokote šiame skyriuje?
2. Ką darėte, kai buvo sunku suprasti naują koncepciją?
3. Kas jums buvo lengva šiame skyriuje?
4. Kas jums buvo sunkiausia mokantis šio skyriaus medžiagą?
5. Kokį vieną dalyką padarėte tikrai gerai mokydamiesi šio skyriaus medžiagą?
6. Ką reikia tobulinti? Kaip tai darysite?